

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

szükséges – saját tevékenységét megszerveztetni. Ezt elérni csupán a józan paraszti ésszel roppant nehéz. Ha sikerül ezeket megoldani, megint sok idő szabadul fel.

Felmerül az időzavar kapcsán, hogy a rendelkezésre álló idő túlnyomó része intézkedésekkel telik el és így másra már kevés idő marad. Nem kevés azoknak a vezetőknek a száma, akik abban a téves hitben élnek, hogy ha sokat intézkednek, sokat és sikeresen is dolgoznak, mert csak így megy a „szekér”. Ezek a vezetők nem veszik észre, hogy a sok intézkedés következménye előbb-utóbb a fejükre nő, és ahhoz, hogy egy-egy dolgot lezárhassanak, vagy egy intézkedést nyomon követhessenek, már nem marad sem idejük, sem energiájuk, a visszatérő és állandó feladatokat sem képesek megoldani. A munka bizonytalanná válik, fokozódik az agyonhajszoltság érzése és a katasztrófáiban romló időbeosztás gyakran vezet kórházi ágyhoz.

Könnyű az íróasztal mellett okosokat mondani a gyakorlatban dolgozó vezetők időbeosztásáról, munkastílusáról hibáiról, amikor senki sem lehet meggyőződve arról, hogy hasonló esetben tudná-e mit kell tennie ahhoz, hogy jó vezető legyen.

Mégis érdemes volna ebben a témában is tallózni, mert mindenki elgondolkozhat, ha azt mondja: „nincs időm semmire!” Miért nincs?

MŰSZER JELZI

A GABONAKÁROSÍTÓK JELENLÉTÉT¹

A Szovjet Tudományos Akadémia Akusztikai Intézetének kutatói olyan műszert szerkesztettek, amely jelzi a gabonakárosítók jelenlétét. Az új műszer egy pohárból áll, amelynek fenekére egy mikrofont szereltek fel, és a poharakat elszigetelték a külvilágtól.

A vizsgálati célokra kiválasztott gabonaszemekben levő lárvák rágni kezdenek és a mikrofon felveszi a zörejeket.

¹ Megjelent a Világ Mezőgazdasága 17–18 számában a Kooperation (NDKO cikke nyomán).

Szakirodalom

B U C H . M . E . . :

A MEZŐGAZDASÁG HATÉKONYSÁGÁNAK PROBLÉMÁI AZ EURÓPAI KGST-ORSZÁGOKBAN

(Problémi effektivnoszti szelszkovo hozjajsztva
v evropejszkih sztranach SZEVIK izd vo.
Nauka, Moszkva, 1978.)

A Szocialista Világrendszer Közgazdasági Intézete (Moszkva) tudományos munkatársának, *Buch, M. E.*-nek, a következőkben ismertetett monográfiája, tudásunk szerint, első kísérlet a mezőgazdasági termelés hatékonyságának az európai KGST-országokra kiterjedő komplex vizsgálatára. Különös jelentőséggel bír, hogy az említett országok többségében éppen a vizsgált időszakban kezdődött el a mezőgazdaság nagyfokú iparosodása, amelynek kísérő jelensége az élőmunka fokozottabb helyettesítése holtmunkával, ami az anyagköltségek, ezen keresztül pedig az összes ráfordítások emelkedésével párosul. Aktuálissá teszi a probléma felvetését és mélyreható vizsgálatát az a tény, hogy a lakosság növekvő élelmiszerigényeinek, valamint az ipar mezőgazdasági eredetű alapanyag-szükségletének kielégítése a szocialista országok abszolút többségében csakis az egyéni mezőgazdasággal művelt területre jutó hozamok növekedése útján oldható meg. Ugyanakkor ismert az a tény, hogy a területi termelékenység emelkedése nem minden esetben jár együtt a társadalmi ráfordítások hatékonyságának növekedésével.

A monográfia első fejezetében a szerző elemzi a mezőgazdaság iparosodásának folyamatát és véleménye szerint a mezőgazdaság iparosodása új fokozata a termelés intenzifi-

kálásának, szorosan összefügg a mezőgazdaság ágazati kapcsolatai, valamint az agrár-ipari integráció gyors fejlődésével.

A szerző a KGST statisztikai évkönyveinek, valamint az egyes országok statisztikai kiadványainak alapján megállapítja, hogy Lengyelország és Románia kivételével a vizsgált időszakban a többi KGST-országban a népgazdaság állóeszközértékén belül a mezőgazdasági állóeszközök részaránya növekedett. Figyelemre méltó az a következtetés, hogy a növekedés azokban az országokban következett be, ahol a mezőgazdaság iparosodása már magasabb fokot ért el, mint azokban az országokban, ahol ez a folyamat még kezdeti stádiumban van.

A továbbiakban a szerző elemzi az egyes országok mezőgazdaságának eszközellátottságát, összehasonlításokat tesz a gépesítés, a kemizálás és a meliorációs munka színvonala között, és arra a megállapításra jut, hogy a mutatók többsége az NDK és Csehszlovákia mezőgazdaságában alakult kedvezően, míg a Szovjetunió és Magyarország eredményei e téren közepesek.

A monográfia második fejezetében a szerző a hatékonyság változásának kérdéseivel foglalkozik. Meg kell jegyezni azonban bizonyos aránytalanságokat, mert a főleg leíró ismertető jellegű első fejezet 58 oldalt foglal el, és a harmadik fejezet, amely a jövőben várható fejlődési irányokkal foglalkozik, 63 oldal terjedelmű, addig a leglényegesebb kérdésnek, a mezőgazdasági termelés hatékonysági problémáinak mindössze 37 oldal jut.

Az egyes európai KGST-országokban a mezőgazdasági termelés növekedését elemelve a szerző összehasonlításokat tesz a világ többi régióiban elért eredményekkel. Az egy főre jutó élelmiszer-termelés indexe az 1961–1974. években – ENSZ-adatok alapján – a nyugat-európai országokban 116%, az Egyesült Államokban és Kanadában 112%, Latin-Amerikában 100%, Afrikában 95%, a Szovjetunióban és az európai szocialista országokban 134%. A mezőgazdaság hatékonyságának emelkedéseként értékelhető a KGST-országokban a termelés struk-

túrájának változása, ami szorosan összefügg a lakosság magasabb tápértékű élelmiszer-szükségletének maradéktalan kielégítésére irányuló törekvéssel.

A szerző a mezőgazdaságban felhasznált élőmunka hatékonyságának vizsgálatánál abból indul ki, hogy az élőmunka-hatékonyság növekedése egyenes következménye a tudományos-technikai haladásnak és nagymértékben jellemzi a mezőgazdaság iparosodásának folyamatát. Ugyanakkor helytelen lenne az élőmunka-termelékenységre növekedését a mezőgazdasági termelésben felhasznált álló- és forgóeszközök hatékonysági mutatójaként értékelni. A tárgyiasult munka hatékonysági mutatója sok esetben ellentétes az élőmunka-termelékenységre fejlődésével.

A mezőgazdasági termelés anyagigényességének növekedése következtében már az 1970-es évek első felében a szocialista országok többségében az anyagköltségek a teljes ráfordításoknak több mint felét tették ki. Legmagasabb ez az arány az NDK-ban (67%) és Csehszlovákiában (62%).

A továbbiakban a szerző a beruházások hatékonyságát elemelve megállapítja, hogy a termelés állóeszköz-igényessége növekedése objektív szükségesség, a mezőgazdaság iparosodásának egyik előfeltétele. Statisztikai adatok alapján ismerteti a beruházások és a termelés növekedésének ütemét az egyes országokban az 1961–1975. években. Megállapítható, hogy az ötéves tervidőszakok mezőgazdasági beruházásainak növekedése, néhány kivételtől eltekintve, meghaladja a termelés emelkedésének ütemét. Azonban a beruházások abszolút értékének növekedése még nem jellemzi megfelelően a termelés eszköz-igényességének növekedését. A beruházások hatékonyságának egyik fontos mutatója az egységnyi befektetésre jutó állóeszköz-növekedés mértéke, amely a magyar és csehszlovák mezőgazdaságban egyértelműen javuló tendenciát mutat. Az 1971–1975. években ezekben az országokban a legmagasabb az egységnyi befektetésre jutó állóeszköz-növekedés. Ugyanakkor az NDK-ban és Bulgáriában a hatékonyság romlott.

A termelés anyagigényességének vizsgálatánál statisztikai elemzést kapunk az egységni mezőgazdasági termelési érték emeléséhez felhasznált állóeszköz-növekedés mértékéről. A szerző megállapítása szerint a mezőgazdaságtól távozó élőmunkaerő pótlása az egyik oka a termelés növekvő anyagigényességének. Azonban a kieső munkaerő helyettesítéséhez szükséges eszköz-növekedés mennyiségére nem találunk számításokat.

A fejezet negyedik részében, a termelés társadalmi ráfordításainak vizsgálatánál a szerző arra a megállapításra jut, hogy az élő- és tárgyiasult munka hatékonysága a mezőgazdasági termékek önköltségének változásaiban jelentkezik. A termelés költségráfordításai az európai szocialista országokban növekvő tendenciát mutatnak. A társadalmi ráfordítások hatékonyságát az határozza meg, hogy a munkatermelékenység növekedése milyen mértékben ellensúlyozza az eszközérték előállításához szükséges társadalmi munka mennyiségét.

A szerző a társadalmi munka hatékonyságának elemzésénél azt a szovjet közgazdászok által kidolgozott módszert alkalmazta, amelynek induló alapja az, hogy ha a termelésben felhasznált állóeszközök értéke meg egyezik az előállított nettó termelési értékkel, akkor 1%-os eszközhatékonyság-növekedés egyenértékű 1%-os társadalmi munkatermelékenység-javulással.

A társadalmi munka hatékonyságának elemzésére a szerző a következő formulát javasolja:

$$I_h = I_t - (I_e \cdot K),$$

ahol:

I_h = a társadalmi munka hatékonyságának indexe,

I_t = a munka termelékenységének indexe,

I_e = az eszközigenység indexe,

K = az állóeszköz – nettó termelési érték koefficiense.

A szerző vizsgálatai során arra a következtetésre jut, hogy az európai szocialista országokban az 1960–1975. években az állóeszköz-hatékonyság csökkenését teljes mérték-

ben ellensúlyozta a munkatermelékenység emelkedése, ami a mezőgazdasági termelés hatékonyságának növekedését eredményezte.

A monográfia harmadik fejezete a termelés hatékonyságának várható változásait elemzi. Nagy jelentőséggel bír az eszközellátottság növekedésével egyidejűleg tervezett strukturális változás, ami az állóeszközök aktív részének, elsősorban az erő- és munkagépek részarányának emelkedését irányozza elő.

Külön rész tárgyalja a gazdaságok közötti kooperáció és az agráripari integráció terjedésének várható hatását úgy népgazdasági, mint vállalati szinten.

A termelés hatékonyságának nagyon lényeges tényezője a foglalkoztatottak szakképzettségének növelése, ami a mezőgazdaságban dolgozók létszámának csökkenésével egyidejűleg megy végbe. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak számának csökkenése csak abban az esetben indokolt, ha ez a folyamat kompenzálódik az élőmunka-termelékenység emelkedésével. Ez utóbbi viszont megköveteli a munka eszközfelszereltségének növelését kívül a dolgozók szakképzettségének fejlesztését is.

A fejezet befejező részében a gazdasági mechanizmus tökéletesítésének a termelés fejlődésére gyakorolt hatását elemzi a szerző. Ismerteti a gazdálkodás irányításában végbemenő változásokat az egyes szocialista országokban.

Nem célunk az ismertetett monográfia általunk vélt hiányosságaira részletesen rámutatni, ezek nagyrészen az adatgyűjtés nehézségeinek, valamint az egyes statisztikai kiadványokban közölt adatok ellentmondásainak tulajdoníthatók. A moszkvai Nauka Kiadó gondozásában 1978-ban megjelent monográfia azonban alapul szolgálhat a szocialista országok mezőgazdasága fejlődésének problémáit komplex módon kutató elemzések számára, ezért kívánatosnak tartanánk, ha a magyar szakemberek számára is hozzáférhetővé válna.

Almásy Sándor dr.